

életrajzáról mond; a korszakban, amely világtörténelmi fordulatot jelent nemzetünk európaisodása felé, rávilágít Versegly emberi érdekességére és Császár könyvéből megismerkedvén «az éleseszű, de ingataglelkű» expaulinussal, megköszöni, hogy Császár ezt a sokszínű egyéniséget a feledés sírjából visszahozta. A szép Kisfaludy-életrajz költőiségét együtt éli át írójával, meghajlik a regénytörténet objektív igazsága előtt, szól Császár művészettörténeti dolgozatairól — jól látja, mennyit nyert ezekkel esztétikai gondolkodása — és fölkeresi csendes dolgozószobájában kritikai munkássága közben is. A tudós képe is élethű.

«Fölsír és fölujjong» (Herczeg szavai) a könyvecske olvasásakor bennünk is valami. — Fölsír, hogy Császár Elemér nincsen már közöttünk és maga is nem olvashatja ezt a művészi jellemzést, a legjobb magyar írói arcképek egyikét. És felujjongunk, hogy éppen Herczeg Ferenc és ezt a gyönyörű emléket tette le Császár sírjára.

GÁLOS REZSŐ.

Erdélyi Ritkaságok. Szerk. Jancsó Elemér. — Minerva r.-t., Kolozsvár. 1—3. f. 1940. 8-r. A Vajthó László szerkesztette *Magyar Irodalmi Ritkaságok* rendkívül érdekes és nagyértékű sorozatához hasonló indult meg Erdélyben is, a buzgó kolozsvári tanár, Jancsó Elemér szerkesztésében *Erdélyi Ritkaságok* címmel. Három új füzetet, melyeket most kaptunk, egy esztétika és két önéletrajz. Az első Péterfi Károly, a marosvásárhelyi kollégium jeles bölcsélet-tanára írta 1837 előtt, kéziratát most Kristóf György egyetemi tanár adta ki tartalmas bevezetéssel. Ma már elavult mű ez a százszentendős «ízléstudomány», de tudománytörténetileg mégis jelentős, mert ez az első teljes rendszeres, eredeti (nem fordított), magyar nyelvű esztétikánk.

Lakatos István *Egy erdélyi muzsikus vallomása* címmel Ruzitska Györgynek 1856-ban írt emlékezéseit adta ki. Ez a bécsi születésű tehetséges muzsikus és zeneszerző 1810-ben került Erdélybe, a gróf Bánffy-családhoz zenetanítónak, később a kolozsvári zeneiskolának lett az igazgatója, s az intézetet harmincnégy éven át vezette. Az erdélyi levegőben jó magyarrá vált. Utódai közül egyik unokája, Béla, egyetemi tanár, a másik Zsoldos László, korán elhunyt jónevű regényíró és novellista. Az érdekes önéletrajz (sajnos, csak töredék) élénk képet rajzol Bécsnek s Erdélynek tizenkilencedik század-eleji zenei életéről.

A másik önéletrajz Felsőcernátoni Bod Péter önéletrírása. Az Európát járt, nagy tudományú magyarigeni református pap, *Magyar Athenas* című művével (1766), első magyar nyelvű irodalomtörténeti lexikonunkkal örökítette meg nevét, de kinyomatott s kéziratban maradt egyháztörténeti s egyéb tárgyú tudományos munkáinak száma is meglepően nagy. Jancsó Elemér, a vállalat szerkesztője, értékes bevezető tanulmányban méltatja ezt a hatalmas munkásságot, s jegyzetekkel magyarázza Bod Péter latinul írt és magyarra fordított önéletrajzát, mely érdekes új adatokkal világítja meg a tudós pap életét s a korabeli erdélyi pap életét.

SZINNYEI FERENC.